

عنوان مقاله:

بعد پنهان در معماری اسلامی ایران

محل انتشار:

مجله صفا، دوره 24، شماره 2 (سال: 1393)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

جعفر طاهری - استادیار دانشکده معماری، شهرسازی و هنر اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد

هادی ندیمی - استاد دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی

خلاصه مقاله:

مقاله حاضر بر آن است پرده از بعدی پنهان در معماری اسلامی ایران بردارد، که به نظر می‌رسد اصحاب معماری در آفرینش آثار خود در سر داشته‌اند. تاکنون بررسی نقش علوم ریاضی در معماری ایرانی بیشتر معطوف به کاربرد هندسه بوده است؛ و نقش اعداد اگر نادیده گرفته نشده، غالباً ناچیز انگاشته شده است. رویکردهای دیگر پژوهشی نیز مبتنی بر تجزیه‌تحلیل این آثار از منظر یافته‌های نوین ریاضیات است، که مولفان این آثار به گواهی مدارک تاریخی، درباره آنها علم نداشته‌اند. این رویکردها نیز به دلیل فقدان آگاهی از آداب قدما در علوم ریاضی، تنها دست‌آوردهای ارزشمندی از ظاهر این آثار داشته‌اند. در مقابل برخی متون تاریخی به رویکردی تمثیلی به ریاضیات در نسبت اعداد با حروف و اسماء الهی اشاره دارند، که تاکنون مورد اهتمام جدی پژوهشگران معاصر نبوده است. از این رو مقاله حاضر با مطالعه تطبیقی اعداد و حروف از طریق حساب جمل، در پی کلیدهایی برای خوانش دوباره نقش علوم ریاضی در معماری است. در این نوشتار ابعاد تمثیلی اعداد در شکل‌گیری معماری ایرانی، با ابتدای بر تحلیل و تاویل فراتاریخی متون حکمی مورد واکاوی قرار می‌گیرد. بدین ترتیب پس از بازخوانی متون کهن و تبیین این رویکرد نزد قدما، ابعاد پیوند اعداد و حروف در اسامی عناصر معماری تا لایه‌های پنهان اسماء در نظام پیمون مورد تبیین و واکاوی قرار خواهد گرفت. این بررسی نشان خواهد داد که اصحاب معماری با اخذ طریقت اهل فتنوت در رویکرد رمزی به ریاضیات، در پی پرده‌برداری از رمزهای عددی مرتبط با کالبد انسان، حروف و اسماء الهی در صور هندسی برآمدند. از این طریق زمینه پیوند اعداد، به‌عنوان زبان میانجی حروف و اسماء با مفاهیم و اسماء مکنون در معماری فراهم می‌گردد؛ و معماری را همچون متنی قابل خوانش و زمزمه‌ای از ذکر مدام می‌نماید.

کلمات کلیدی:

اسماء، علم حروف و اعداد، حساب جمل، هندسه، معماری اسلامی ایران، پیمون

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1304554>

